

Терлецька Олеся Олександрівна

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Національна наукова медична бібліотека України, м. Київ, Україна

Бібліотечна картка Nelka: система єдиного читацького квитка Фінляндії

У процесі формування глобальних мереж та зв'язків, співпраця з іншими установами може виокремлюватися як окремий напрямок діяльності сучасних бібліотек. Поєднанні проекти дають більше можливостей об'єктивної оцінки та пошуку оптимальних шляхів реалізації різноманітних задумів [1, с.2]. Поширеним для бібліотечних установ є створення об'єднаного електронного каталогу, який би відображував документи, що знаходяться у різних фондах. Створення такого електронного каталогу полегшує роботу бібліотекарям у процесі обслуговування та самостійний пошук користувачів. Проте об'єднаний каталог як самостійний проект може дати початок розвитку більш тісної співпраці бібліотек, та стати фундаментом запровадження системи єдиного читацького квитка. Така система надає ряд переваг у процесі користування послугами бібліотек. Зокрема, це полегшена процедура міжбібліотечного абонементу (МБА), що дозволяє користувачам легко замовляти та повертати літературу у будь-якій зручній бібліотеці; ведення єдиної бази користувачів; можливість створення єдиного бренду (для бібліотек з подібним складом та об'ємом документного фонду) тощо.

Метою даної роботи є дослідити систему бібліотечної картки Nelka на основі офіційного веб-сайту системи та учасників системи для окреслення основних аспектів функціонування системи, правил та умов користування.

Система бібліотечної картки Nelka створена на основі об'єднаної бази даних, яка доступна через електронний каталог в глобальній мережі всім охочим. До наповнення бази даних залучені сім наукових установ, які по-різному будують свою роботу з базою даних. Зокрема, це стосується доступу до

деяких записів – з невеликою кількістю можна працювати тільки в межах конкретної установи. Також установи контролюють можливість абонементу: відповідно до складу власного фонду встановлюється від якого року видання можна замовляти для домашнього абонементу [2].

Учасниками системи є : Національна бібліотека Фінляндії, Балтійська бібліотека, шість відокремлених підрозділів Бібліотеки Хельсінського університету (розташовані у різних кампусах), Балтійська бібліотека, Лінгвістичний інститут Фінляндії, Бібліотека трудового руху, Бібліотека Агенції фінської спадщини, Фінське літературне товариство. Бібліотека Хельсінського університету адмініструє базу даних.

Так як центральним елементом системи бібліотечної картки Nelka є саме база даних, розглянемо її можливості та переваги використання для користувача.

База даних Nelka включає більш ніж 3,2 мільйона записів про друковані чи електронні публікації (книги, журнали, серіальні видання, тези тощо).

Інтерфейс пошуку аналогічний можливостям бази даних Finna, що відображує національну бібліографію Фінляндії [3]. Пошук можна провадити простий (передбачає вибір однієї з чотирьох опцій (за назвою, автором, предметом чи пошук у всіх полях)) та розширений (необмежена кількість полів для уведених значень, використання логіки, пошук за 11 полями (назва, автор та його роль, предмет, класифікаційний індекс, міжнародний номер видання, видавець, рік публікації, місце публікації тощо) та фільтрацію (за мовою, типом видання, періодом видання)). В окремій підбазі пропонується пошук конкретних статей.

Скорочений запис документа являє собою віконце обкладинки документа, активне посилання з його назвою (посилання на повний запис документа), тип документу, автор (активне посилання), рік видання, доступність (чи є вільні примірники) та місцезнаходження. Повний запис документу передбачає відображення усієї введеної в систему про документ інформації, а також такі

можливості для користувача, як: збереження запису, відправлення на поштову скриньку, експорт, цитування, друк, та генерація QR-коду на запис [4].

Користування бібліотечною картою передбачає створення індивідуального користувацького електронного формуляру, в якому користувач має змогу перевірити та оновити власну інформацію, продовжити абонемент на конкретний документ, забронювати літературу, сплатити податки та штрафи. При цьому не зазначається про ведення об'єднаної бази даних користувачів бібліотечної картою. Через електронний формуляр користувач також має змогу скористатись послугою міжбібліотечного абонементу та замовити літературу з однієї книгозбірні аби забрати її в найбільш зручній точці.

За допомогою даних, ведених користувачем в індивідуальний профіль система Nelka також контролює повернення документів до фонду за допомогою нагадувань: при замовленні документу, за три дні до кінця абонементу та через два тижні після його завершення. У разі неактуальної чи невірної електронної адреси установа, з фондів якої був запозичений документ відсилає паперового листа. Кожен користувач втрачає можливість абонементу доки не відбудеться повернення запозичення та сплата штрафу.

До потенційного користувача картою висувається ряд вимог: наявність фінського громадянства, чи реєстрація у місцевих органах влади при тимчасовому проживанні та вік від 15 років. Винятковими категоріями, які можуть пройти процедуру полегшеної реєстрації становлять студенти за обміном та науковці, що провадять дослідження.

Використання системи єдиного читацького квитка дозволяє ефективно відслідковувати запити користувачів та належність їх до конкретних категорій населення; дозволяє керувати та контролювати замовленнями та відслідковувати їхній статус. Бібліотеки, що залучені до однієї мережі за допомогою системи єдиного читацького квитка на основі об'єднаної бази даних та онлайн каталогу кращу орієнтується в документному потоці визначених установ, і таким чином ефективніше мають змогу обслуговувати та реалізовувати пошук необхідних документів.

Нині українські бібліотеки мають відносно мало досвіду у формуванні стійкої мережі бібліотек : зазвичай утворюються мережі за територіальним принципом – об’єднуються установи одного міста, району, області. З огляду на ефективність та переваги такого виду співпраці між бібліотеками необхідно вивчати досвід іноземних держав на шляху побудови бібліотечних мереж та в подальшому реалізувати знання на практиці.

Список використаних джерел

1. Zaucer M. Cooperation Among Libraries as a Basis for Networking [Електронний ресурс] / Matjaz Zaucer // Proceedings of the IATUL Conferences. – 1996. – Режим доступу : <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1384&context=iatul>. – Мова англ. – Назва з екрану. – Бібліогр. опис станом на 30.07.2018, 12:30.
2. About Helka [Електронний ресурс] / Helsinki University Library. – Електрон. дан. – Finland. – Режим доступу : <https://helka.finna.fi/Content/about>. – Мова англ. – Назва з екрану. – Бібліогр. опис станом на 30.07.2018, 12:18.
3. Терлецька О. Публічний інтерфейс Finna: відкритий доступ до фондів Фінляндії [Електронний ресурс] / О. Терлецька. – Електрон. дан. – Режим доступу : <https://kubg.academia.edu/OlesiaTerletska>. – (Підготовлено до Міжвуз. наук.-практ. конф. «Інформаційно-документаційне забезпечення: теорія і практика» Білоцерківського ін-ту економ. та упр. ун-ту «Україна» 1 грудня 2017 р.).
4. Library Card [Електронний ресурс] / The National Library of Finland. – Електрон. дан. – Finland. – Режим доступу : <https://www.kansalliskirjasto.fi/en/using-the-library/library-card>. – Мова англ. – Назва з екрану. – Бібліогр. опис станом на 30.07.2018, 12:21.

